

MMM; Elintarvikeketjun tilastointityöryhmän 2. kokous KOKOUSMUISTIO

Aika

Maanantai 30.9.2024 klo 14–15.30

Paikka

Valtioneuvoston kokouskeskus, Mariankatu 9, kh Nousukausi
ja etäyhteys (Teams)

Osallistujat

Anna-Leena Miettinen, maa- ja metsätalousministeriö, **puheenjohtaja**

Bate Ismail, Elintarviketeollisuusliitto ry

Juha Lappalainen, Maa- ja metsätaloustuottajien keskusliitto MTK ry

Hanna-Maija Karakallio, Luonnonvarakeskus

Rikard Korkman SLC r.f.

Mari Mattila, Päivittäistavarakauppa PTY ry

Olli Niskanen, Luonnonvarakeskus

Ari Peltoniemi, Matkailu- ja Ravintolapalvelut MaRa ry

Marianne Rautelin, Tilastokeskus

Jarmo Salonen, maa- ja metsätalousministeriö

Jarno Sukanen, Elintarvikemarkkinavaltuutetun toimisto

Elina Tamminen, Luonnonvarakeskus

Kirsi Viljanen, maa- ja metsätalousministeriö

Auli Väänänen, maa- ja metsätalousministeriö, sihteeri

Emma Nylund, maa- ja metsätalousministeriö, korkeakouluharjoittelija, sihteeri

1. Kokouksen avaus

Puheenjohtaja Miettinen avasi kokouksen. Asialista hyväksyttiin lisäyksittä.

2. Läsnäolijoiden esittäytyminen

Osallistujat esittäytyivät lyhyesti.

3. Edellisen kokouksen pöytäkirjan hyväksyminen

Edellisen kokouksen pöytäkirjaan tehtiin tarkennuksia kohtaan 4, joka käsitteli Tilastokeskuksen ja Luonnonvarakeskuksen esitystä. Pöytäkirja hyväksyttiin edellä mainituin muutoksin. Tässä yhteydessä tuli myös ilmi, että Luken ja Tilastokeskuksen lausuntopyyntöön tilastojen muutoksiin

liittyen saatiin yli 100 lausuntoa, mikä osoittaa, että tilastoihin kohdistuvat muutokset herättävät paljon keskustelua.

4. Luonnonvarakeskuksen ylläpitämien markkinamarginaalien kehittämissuunnitelman esittely

Luonnonvarakeskuksen Niskanen esitteli markkinamarginaalien kehittämissuunnitelmaa. Niskanen toi esiin palvelun epävakauden johtuvan siitä, että se on kehitetty eri tarkoitukseen kuin mihin sitä nykyään käytetään. Palvelua olisi syytä vakauttaa ja sen saavutettavuutta parantaa. Koodin uudelleenlaskenta olisi välttämätöntä, mutta tästä aiheutuu kustannuksia. Niskanen nosti myös esille, että tällä hetkellä markkinamarginaalit kattavat vain kuusi kotieläintalouden tuotantosuuntaa ja ehdotti näihin mahdollisesti laajennusta.

Aiheen tiimoilta nousseessa keskustelussa pohdittiin markkinamarginaalien hinnanmuodostusta. Niskasen mukaan markkinamarginaalit perustuvat hintatilastoihin. Keskusteluissa nousi esiin myös markkinamarginaalien reagointikyvyn hitaus sekä kysymys kiinteiden kustannusten huomioimisesta. Niskanen selitti, että markkinamarginaalit perustuvat kansainvälisiin verrokkeihin, joissa ei myöskään huomioida kiinteitä kustannuksia. Näin päästään paremmin kiinni markkinahäiriöihin. MTK:n Lappalainen nosti esiin kysymyksen siitä, ketä markkinamarginaalit palvelevat ja ehdotti kansainvälisten verrokkitilastojen julkaisemista marginaalien yhteydessä esimerkiksi Tanskasta ja Saksasta.

Lopputulemana keskustelusta nousi yhteinen näkemys siitä, että markkinamarginaaleja olisi syytä kehittää. Selkeää näkemystä ei vielä tullut siitä, mille tuotantosuunnille markkinamarginaaleja olisi hyvä laajentaa. Keskustelussa nousi esille mahdollisina uusina marginaaleina vilja-, kasvihuone- ja avomaakasvi, kuten kaura tai ohra, tomaatti ja peruna. Kehittämisen pohjalle kaivattiin tarkempaa tietoa, mikä on markkinamarginaalien tämänhetkinen tosiasiallinen käyttö. Sillä kuten ETL:n Ismail totesi, markkinamarginaalit vaikuttavat markkinoiden toimivuuteen vain silloin, jos ne ovat markkinatoimijoilla käytössä. Luken Niskanen lupasi toimittaa tietoa palvelun kävijämäärästä sekä arvion hankkeen teknisen uudistuksen ja uusien kustannusindeksien kustannuksista.

5. Tilastoinnin kehittämistarpeet elintarvikeketjun tutkijan näkökulmasta

Luonnonvarakeskuksen Hanna-Maija Karakallio esitteli tilastoinnin kehittämistarpeita elintarvikeketjun tutkijan näkökulmasta. Hänen mukaansa nykyiset kulutusta kuvaavat tilastot ovat liian kapeita eivätkä tarjoa riittävää kuvaa kulutuksen muutoksista tai siitä, mitä tarkalleen ottaen kulutetaan. Hän nosti myös esiin tietojen luovutukseen liittyvät haasteet. Hintaindekseihin liittyen Karakallio huomautti, että euromääräisten tietojen puuttuminen vaikeuttaa hintamuutosten analysointia ja estää markkinadynamiikan syvällisemmän tarkastelun. Elintarviketeollisuuden osalta Karakallio totesi, että esimerkiksi PTY:n teollisuustuotannon tilastot tuotenimikkeittäin ovat liian rajallisia; niiden kolmen vuoden aikasarja ja vuosittainen päivitys eivät riitä tarjoamaan kattavaa kuvaa alan kehityksestä. Lisäksi eri tilastoissa käytettävät tuoteluokitukset hankaloittavat tietojen yhdistämistä. Ruokaketjun kehityksen kannalta olisi hyvä, että olisi tarkempaa tilastotietoa saatavilla.

Keskustelussa painotettiin yhteensopivien luokitusten ja mittarien tarvetta, jotta elintarvikeketjusta saataisiin yhtenäisempi kokonaiskuva. Tärkeää olisi, että raaka-ainevirrat ja rahavirrat saataisiin ketjutettua koko elintarvikeketjun läpi.

Keskustelussa pohdittiin myös sitä, kuinka paljon kilpailulainsäädäntö tosiasiallisesti vaikuttaa tämänhetkisen tilastoinnin epätarkkuuteen, ja millaiset kilpailulainsäädännölliset näkemykset tässä tulisi huomioida. Lisäksi osallistajat korostivat yhteistyön merkitystä eri sidosryhmien välillä tilastoinnin laadun ja kattavuuden parantamiseksi. SLC:n Korkman nosti esiin myös sen, miten markkinoiden toiminnan kannalta olisi tärkeää huolehtia KKV:n ja EMV:n keskinäinen keskusteluyhteys ja se, miten nykytiedoilla voitaisiin parhaiten varmistaa sekä tutkijoille että muille elintarvikemarkkinoiden toimijoille kaikki tarpeellinen tieto toiminnan taustaksi. Tietojen jakamista eri ketjun toimijoiden kesken pidettiin tärkeänä, ja miten eri tiedoista voitaisiin johtaa uusia tarvittavia tietoja. Esimerkiksi hinta- ja kysyntäjoustopot kiinnostavat ja miten eri tuoteryhmien myynti kehittyy.

Karakallio nosti esiin myös sen, miten tämän hetken tilastoinnista puuttuu lähes kokonaan kyky tutkia Foodservice- ja tukkukauppamarkkinaa. Tämä elintarvikeketjun osa on tällä hetkellä hieman epämääräinen ja hankalasti seurattava, ja sektorin kasvun myötä myös tämän tilastoinnin parantaminen olisi tärkeää. Maran Peltoniemi totesi heidän julkaisevan Ravintolaraaka-aineiden tukkuhintaindeksin kolme kertaa vuodessa. Tämä voisi mahdollisesti olla jatkossa myös muiden käytettävissä.

6. Keskustelua

Tilastokeskuksen Rautelin kysyi nousisiko tämän ryhmän pohjalta Tilastokeskuksen taloustieteen opiskelijalle jotakin graduaihetta, joka mahdollisesti hyödyttäisi tämän ryhmän tavoitteita. Ehdotuksia ja ajatuksia otetaan vastaan.

7. Muut ajankohtaiset asiat

Seuraavan kokouksen pääteema ja mahdollinen asiantuntijavieras/vieraat. Ehdotuksena vieraaksi Kyösti Arovuoren laatima elintarvikeketjun datahuone -selvityksen läpikäynti tai mahdollisesti kaupan marginaalien läpikäynti. Päätettiin kutsua Arovuori työryhmän asiantuntijavieraaksi.

8. Seuraavat kokoukset

31.10. klo 10.00–11.30

28.11. klo 10.00–11.30

9. Kokouksen päätös

Puheenjohtaja Miettinen päätti kokouksen klo 15.37.